

Kolegové, proč se neléčíte?

Jan Bělobrádek

praktický lékař

Pokud by někdo hledal nejvyšší koncentraci profesorů medicíny na metr čtvereční, našel by ji na přelomu listopadu a prosince tradičně v historickém Mramorovém sále Společenského domu v Mariánských Lázních. V závěru roku 2018 se zde konalo již 11. setkání České lékařské akademie, které je tradičně koncipováno jako multioborový kongres. Co se ovšem příliš neví, je to, že je tento kongres určen především praktickým lékařům.

Česká lékařská akademie je prestižním sdružením profesorů lékařských oborů, založeným v roce 2004. Členství je výběrové, omezené pouze na profesory, což odpovídá poslání a filozofii organizace jako takové. Proto má k dnešnímu dni pouze 72 tuzemských a 9 zahraničních členů.

Život často bývá ovlivněn shodou okolností či šťastných náhod, které nasměrují jeho běh do příznivých kolejí. Mám za to, že mnozí z nás vytrvale nedoceňují celoživotní působení Hanky Kurzové v postgraduálním vzdělávání v našem oboru. Stojí nejen za vznikem a charakterem Kongresu primární péče, ale i za mimořádně vřelými vztahy s členy České lékařské akademie. Jen díky nim můžeme řadu jejích členů pravidelně vídat na vzdělávacích akcích SPL ČR. Zejména je ale toto souznění patrné z koncepce kongresů ČLA.

Veřejné mínění v zapšklé české kotlině by očekávalo, že elitní profesorský klub se bude na svém kongresu věnovat v uzavřeném formátu svým, od reality na hony vzdáleným problémům. Pravý opak je pravdou. Členové ČLA jsou si vědomi vzdálenosti, která je dělí od praktických lékařů, a svůj kongres připravují především pro ně. Problémy každodenní praxe je zajímají, představují důležitou zpětnou vazbu.

Co je ale nejdůležitější: kongres je nesponzorovaný, pro přednášející jde o příležitost společenskou, nedostávají za svoje vystoupení žádný honorář. O jak prestižní vystoupení se jedná, svědčí letošní příběh prof. Linhart. Do Mariánských Lázní dojel v předpovídané katastrofální ledovce slalomem mezi nehodami a objížděnkami těsně předtím, než policie příjezd do města preventivně omezila. Jistě mohl zůstat v Praze a nikdo by se nad tím nepozastavil.

Smyslu kongresu odpovídá i výběr témat a jejich přesah. Program je multioborový, propojený pouze hlavním mottem. Pokud si tedy XI. kongres vytkl za předmět svého zájmu „krev blahodárnou i nebezpečnou“, mohli si účastníci vyslechnout příspěvky z oborů hematologie, kardiologie, imunologie, infekce, chirurgie, onkologie, psychiatrie nebo přednemocniční medicíny. Mnoho přednášek navíc přesahovalo přísné oborové vymezení. Do programu byla zakomponována i přednáška teologická, zabývající se fenoménem krve ve starozákonní epoše a raném křesťanství, i historický exkurs do života a díla prof. Janského.

Nyní si dovolím několik nesouvislých úvah, ve vědeckém článku by se tato pasáž jmenovala diskuse. První se bude týkat většiny vzdělávacích akcí, které můžeme v současné době absolvovat. Téměř výhradně se opírají o sponzorované přednášky. Delší dobu mám pocit, že jejich teoretický úvod má v posluchači vyvolat dojem, že problematice příliš nerozumí. Rozuměl-li někdy, pak vše zapomněl nebo mu jednoduše od dob studií či začátků klinické praxe ujel vlak. Pak následuje fáze smířlivější. Nevadí to, existuje řešení. Problému není třeba do hloubky rozumět, stačí psát správný preparát.

Často si mezi sebou vyprávíme historky z velkých odborných kongresů, na nichž někteří přednášející střídají odborná sympozia různých firem pod časovým tlakem. Ráno představují lék A ze skupiny X, před obědem v témže duchu lék B ze skupiny Y. Úplně jinak je tomu na kongresu ČLA. Letos si jeden z přednášejících povzdechl, že si svoji nesponzorovanou přednášku skutečně užívá a může nám konečně říci, jaké jsou praktické rozdíly mezi jednotlivými preparáty v lékové skupině, která je dnes na špičce prezentačního zájmu (bystřejší čtenář pochopil, že tato léková skupina intimně souvisí s krví).

Když jsme u prezentací samotných, musím se znovu zastavit u jejich struktury. Snahou autorů je vysvětlit problematiku v širším kontextu, ať již jde o klinické, či výzkumné téma. Jako když například prof. Šedo loni přednášel o „profesionálně melouchařících molekulách“. Tedy o tom, že školní představa jeden gen = jeden protein = jedna funkce úplně neplatí. V klinické praxi pak logicky vzniká problém s inhibicí, protože kromě žádoucího účinku zároveň vytváříme i další, nežádoucí. O jak závažný problém se jedná, víme všichni z příkladu gliptinů. Žádná přednáška v posledních letech tolik neovlivnila můj pohled na medicínu. Pozoruhodné je, že ji přednášel biochemik (špičkový, samozřejmě).

Poslední úvaha je více společenská. Mezi sebou též intenzivně diskutujeme o postavení praktických lékařů ve společnosti. Srovnáme-li je s elitními profesory, rozdíl si všichni uvědomujeme. Neexistuje-li přímá osobní vazba, jde o velikou

vzdálenost, nejen na kongresech. V odborných kruzích ji vyplňují docenti, asistenti, studenti, výzkumníci, odborní lékaři i pracovníci farmaceutických firem. Náhle je tu kongres ČLA, kde při stolovém uspořádání auditoria můžete strávit čas v bezprostřední blízkosti vedoucích osobností oboru a zapojit se do hovoru. A pokud se vám to nepodaří během přednášek či přestávek mezi bloky, pak je tu společenský večer u číše vína. Mohu-li přispět optikou vlastní zkušenosti, člověka obohatí jak přátelský rozhovor s profesorem Rokytou, společenský rozhovor s profesorem Höschlem či jen pozorování rukou profesora Pafka, sedícího u stejného stolu. A když již jsem zmínil profesora Höschla, jeho brilantní úvody ke koncertům vážné hudby nelze reprodukovat, ty je třeba zažít.

A všechno tohle tvoří opravdové „ars medicinae“. Tedy zdaleka ne jen „evidence“. Bez ní to nejde, ale je tu spousta dalších kvalit hodných pozornosti a kultivace do budoucna. Pokud má medicína fungovat i nadále v kontextu svého hlavního poslání. Osobní setkávání s lidry oboru je nenahraditelné, známe je z doby studií, ale pak se kamsi vytratí. Stejně důležitá je ochota lídrů oboru předávat svoje vědomosti a zkušenost nezprostředkovaně. A v neposlední řadě ochota navzájem se poslouchat a respektovat. Buďme vděční, že tyto zdánlivé drobnosti z povědomí nevyprchaly, naopak že stále existují a mnoha lidem na nich záleží.

Zbývá tedy jediná otázka. Proč praktičtí lékaři této možnosti nevyužívají? Nepřesvědčila je účast profesora Pomahače z Bostonu před dvěma lety, nepřesvědčuje je výhodný předadventní termín. Nepřesvědčuje je angažmá SPL ČR ani aktivní účast předsedy Petra Šonky na organizační i programové úrovni. Nepřesvědčuje je možnost seznámit se „z první ruky“ s aktuálními trendy výzkumu. Nepřesvědčuje je klidnější prostředí Mariánských Lázní ani skvělá úroveň zdejších ubytovacích zařízení. Přitom povzdechů na kvalitu vzdělávacích akcí neubývá, pro mnohé kolegy se sponzorované přednášky stávají absolutním limitem účasti. Proč se tedy nejezdíme více léčit do Mariánek? Zvládnout lze krátce i tělo, ale zejména jde o medicínskou duši vyčerpaného praktika, který mnohdy pochybuje o svém postavení v tomto světě, řítícím se pravděpodobně zcela neblahým směrem.